# GAZETA LWOWSKA.

We Czwartek — Nro. 143. — 5. Września 1816.

## Wiadomości kraiowe.

*Z Lwowa.* — Dla powiększenia pensyi nauczyciela trywialney szkoły Sokalskiey w Cyrkule Żołkiewskim zobowiązali się rocznie dopłacać. JX. Pleban Zahaygiewicz 25 Zr.; Magistrat 25 Zr.; gmina mieyska 50 Zr.

Dowod ten gorliwości w popieraniu nauki młodzieży, podaie Rząd kraiowy do powszechney wiadomości.

w Lwowie d. 12. Sierpnia 1816.

*Z Wiednia d. 27. Sierpnia.* — N. Cesarz i Król powrócił d. 24. t. m. z Holicza do Schönbruna.

Jego C. K. Mość raczył Kapitanowi swoiemu król. Węgierskiey gwardyi szlacheckiey przyboczney, Marszałkowi-Porucznikowi polnemu Xięciu Esterhazemu de Galantha, i synowi tegoż Ces. Austryackiemu Posłowi przy Dworze Angielskim Xięciu Pawłowi Esterhazemu de Galantha — pozwolić, ażeby przyieli i nosili wieli Krzyż król. Hannowerskiego orderu Guelfów, którymi obdarzonymi zostali od Xięcia Rejenta Angielskiego na znak życzliwości i przychylności iego dla obudwóch.

## Wiadomości zagraniczne.

### Hiszpania.

Na żądanie Króla udzieliła Stolica Apostolski Panieńskim Zakonom w Królestwie Hiszpańskiem pozwolenie. ażeby znayduiące się w nich Zakonnice trudniły się edukacyą młodych panienek, dla przywrócenia dobrych obyczaiow, w ciągu długiey woyny rewolucyyney tak bardzo zepsutych.

Wcale nowem rozporządzeniem wydał Król rozkaz: ażeby pomimo nadwerężonego stanu dochodów, wygotowano małą flottę dla utrzymania powagi Hiszpańskiey bandery przeciwko Barbaryyczykom Afrykańskim, których zuchwalstwo codziennie wzmaga się. Warownie Ceuty maią bydź rozszerzane i dostatecznie zaopatrzone w to wszystko, co ich uczynić może zdolnemi do odparcia każdego napadu tych Afrykańskich rozboyników morskich.

Według nowszych wiadomości z Kadyxu postanowić mieli kupcy tamteysi na kilku zgromadzeniach ażeby naiąc kilka Angielskich okrętów, i wygotować takowe do krążenia przeciwko rozboynikom morskim Buenos-Ayreskim. Maią oraz złożyć Rządowi zakłady pieniężne, aby był w stanie, płynącym z portu Kadyxskiego do Ameryki Hiszpańskiey, kupieckim okrętom dodawać dla bezpieczeństwa okręty woienne.

### Wielka Brytania.

Mówią, że Xiąże Rejent chce nadać Królestwu Hannowerskiemu Konstytucyę podobną do Angielskiey. Xiążę Cumberlandii ma ią tam zawieśdź i rezydować na przyszłość iako Wice-Król w zamku Hannowerskim.

Listy z Jamaiki donoszą, że Francuzki Jenerał Humbert zostać miał Naczelnym Wodzem woysk Mexykańskich powstańców składaiących się z 50,000 ludzi dobrze uzbroionych. Officerowie, którzy mu towarzyszyli otrzymali pod nim dowodztwa. Też same listy za których osnowę iednakże ręczyć nie można, zapewniaią, że woysko Jenerała Morilla po ostatniey bitwie stoczoney na równinach Bagoty zupełnie prawie zniesione zostało, i że sam Jenerał ten, z trudnością tylko uratował się schronieniem do Kartageny.

Gazeta Nowo-Yorska (*Columbian*) zawiera doniesienie z Carupany, głównego stanowiska powstańców Nowey Grenady z d. 6. Czerwca, według którego zdaie się potwierdzać klęska Jenerała Morilla, i cofnienie się iego aż do Monpoxu. Toż samo doniesienie zapewnia także, że Dowodca powstańców Zaraza zagraża znowu licznym korpusem stolicę Venezueli, i że drugi Dowodca nazwiskiem Cedreno pobił i zniszczył oddział 500. Hiszpanów którymi dowodził Gubernator Hiszpański Guiana.

### Francya.

Pułkownik Bernard, z rozkazu Ministra Policyi aresztowany iako intryguiący przeciwko

teraźnieyszemu Ministerium, z którego korrespondencyi Monitor kilka wypisow oznaymił, wypuszczony został znowu na wolność.

Rozsądzoną iuż (namienioną w numerze 136 gazety naszey) sprawę pomiędzy Abbé Duklosem i Hrabią Epinay S. Luc. Jeneralny Adwokat przedstawiał, ażeby nie sprzedanych ieszcze dobr Bethüńskich, żadnemu z obydwóch prawuiących się o nie, nie wydano; ponieważ zmarła Hrabina Bethüne dobr tych, które w czasie iey śmierci konfiskacyi podlegały, Abbemu zapisywać nie mogła, Hrabia zaś iako wcale daleki poboczny krewny nie może żadnego do nich czynić roszczenia. Sąd przyznał ie przecież Abbemu.

Wydano teraz z druku wzmiankowany w kilkunastu publicznych gazetach list Fouchego do Xięcia Wellingtona. Autor obiecuie wyiaśnić w nim okoliczności tyczące się 1) Krolewskiego powrotu. 2) przyięcia Ministerium Policyi przez niego 3) rozporządzenia z d. 24. Lipca według którego wymienione osoby wyięto od amnestyi; 4) iego poselstwa do Drezna, i przyczyn, które mu przeszkodziły weyść w ciało prawodawcze. — Rozgłoszone pod iego imieniem rapporta do Króla, uznaie on w prawdzie za swoie, obiecuie on iednakże wydać w rzetelney osnowie ponieważ w poprzedniczych kształt onychże zepsuto.

Xiąże Willington przybył d. 14. Sierpnia rano do Calais, i poiechał z tamtąd do Bruxelli. Jedna Francuzka gazeta twierdzi, że oprocz niego spodziewaią się w Cambrai także iednego z braci Xięcia Rejenta.

Prefekt Strassburgski Hrabia Bouthillier wydał poniższy okólnik do Prezydentow: (Maires). „Mci Prezydencie! Dowiedziałem się, że woyskowi powołani na nowe dla wcielenia ich częścią do Legii częścią do innych pułków urządzaiących się w Strassburgu, nie chcą się powodować swoiemu przeznaczeniu, i za zwyczay nie prędzey stawiaią się, aż gdy przez żandarmeryę przymuszonymi zostaią. Powodem tey krnąbrności maią bydź iak mowią, niedorzeczne wiadomości zawieraiące się w niektórych zagranicznych gazetach, i pogłoski rozsiane w Kraiu przez ukrytych i podłych nieprzyiacioł publicznego pokoiu, iakoby nowe niespokoie w Europie wybuchnąć miały, i iakoby Francya dla tego tylko ludzi do woyska zaciągała, ażeby ie oddała pod zarządzenie obcego Mocarstwa. Nie powinieneś W. Pan Mci Prezydencie niczego zaniedbywać ażeby podobne bezrozumne i szkodliwe wrażenia na umysłach iego podrządnych; wykorzenione zostały. Wytłomacz im WPan należycie; że urządzenie woyska nie może pochodzić z obawy iakowey woyny, którey niepodobieństwo udowodnione iest przez wszelkie polityczne rachuby, lecz iedynie tylko przypisać to maią potrzebie utworzenia woyskowey siły na zastąpienie za czasem woysk sprzymierzonych, których pobyt na granicach Krolestwa nieszczęsne okoliczności na czas nieiaki potrzebnym uczyniły; i że roztropna nieskwapliwość z iaką to urządzenie dzieie się, dostatecznie udowodniać powinna, iak bezgruntowne są owe pogłoski. Ale szczególniey zwracać muszę całą uwagę WPana Mci P. Prezydencie, na owe osoby, ktore takowe wieści znawiaia i szerzą. Uyway WPan wszelkich w mocy Jego będących środkow śledzenia, ażeby ich odkryć. Nie obawiay się WPan okazania za wiele stałości. Naprzód uznaię za dobre wszelkie środki, iakie WPan przedsiewziąść możesz. Czas iuż iest, ażeby zatamować ten strumień niedorzecznych wieści i złych pogłosek, ktoremi niektorzy wzgardy godni ludzie staraią się wzniecać nowe niespokoie, mniemaiąc że mogą bezkarnie szydzić z dozoru i powagi Rządu. Rozgłoś WPan ninieysze pismo ile możności, i każ go przez następuiące po sobie dwa dnie niedzielne po skończonem nabożeństwie z ambon ogłosić.

## Królestwo Polskie.

Gazety Warszawskie z dnia 31. Sierpnia zawieraią artykuł następuiący:

### Kommissyia Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policyi.

Maiąc sobie udzieloną przez Namiestnika do ogłoszenia odezwę Ministra Sekretarza Stanu obeymuiącą wolą Nayiaśnieyszego Pana, ażeby fundusze na wystawienie Bramy Tryumfalney zebrane, przeznaczonemi były na użytek iaki powszechnemu dobru poświęcony, pośpiesza z podaniem iey do pism publicznych, iżby wyrazy tłumaczące nieograniczoną Monarchy łaskawość, i czułą Jego o dobro swych poddanych troskliwość, w nayodlegleyszych mieyscach wdzięcznym i wiernym Wskrzesicielowi swemu Polakom wiadome, i poźniey potomności przekazane bydź mogły. — Dań w Warszawie dnia 28. Sierpnia 1816 r.

w Zastępstwie Ministra Prezyduiącego
Minister Stanu
(Podpisano) Jan Węgleński.

Za Zgodność:
(Podpisano) A. Karski.

**Minister Sekretarz Stanu.**

Ma honor udzielić Namiestnikowi wolą Nayiaśnieyszego Pana, wypisaną iak następuie:

Nayiaśnieyszy Cesarz i Król tkliwie przeiętym został oświadczonemi uczuciami wdzięczności i miłości wiernych swych poddanych Królestwa Polskiego, chcących, iak opiewa raport Namiestnika z daty 8/20 Maia r. b. wystawić Bramę Tryumfalną przy rogatkach, któremi Nayiaśnieyszy Pan wiechał do Warszawy. Serce J. Ces. Król. Mci umie oceniać ten nowy dowód przywiązania i chętnie onemuż prawdziwą przychylnością, odpowiada. Lecz rodzay ten pomnika nie stosuie się do zamiarów, które w całym ciągu życia powodowały krokami Nayiaśnieyszego Pana, a tem mniey też do uczuć, iakiemi J. Ces. Król. Mość był przeniknionym wieżdzaiąc do stolicy Królestwa swego Polskiego. Opiece Wszechmocnego i słuszności sprawy, w którey obronie stanął, przypisuie Miłościwy Pan pomyślny skutek, iaki usiłowania Jego uwieńczył; a zawsze daleki będąc od żądzy tryumfów i podboiów, nie iako zwycięzca, lecz iako oyciec wstąpił do nowych Państw swoich. Z upodobaniem uważał Nayiaśnieyszy Pan, iż wtedy postępowanie Jego przyzwoicie ocenionem, a cel życzeń trafnie postrzeżonym z stał. Trafiało w samey rzeczy do serca Jego Ces. Królewskiey Mci przedsięwzięcie założenia w każdem Województwie przez nabycie małey własności gruntowey roczney nagrody dla rolnika, naybardziey sprawowaniem się swoiem i przemysłem celuiącego. Przywiedzenie do skutku tego przykładnego ustanowienia nader przyiemnem byłoby Nayiaśnieyszemu Panu, przypominaiąc one staraniom i szczególney baczności Władz właściwych. Nayiaśnieyszy Pan oświadcza Namiestnikowi swemu, że ieżeli fundusz przeznaczony na wystawienie Bramy Tryumfalney iuż zebranym został, życzeniemby ostencznie Jego Ces. Królewskiey Mci było, aby nowy uczynek dobroczynności lub szczodrobliwości oznaczył zamiary Nayiaśnieyszego Pana, ciągle do uszczęśliwienia swych ludów dążące. Ustanowienie na korzyść Inwalidów, klassy wsparcia potrzebuiącey, postępków cywilizacyi lub też iakibądź inny pomnik rzeczywistey lub powszechney użyteczności poświęcony, mogłyby iedynie przez Nayiaśnieyszego Pana zostać w hołdzie przyiętemi, gdyż dobro ludzkości będzie zawsze celem i nagrodą trudów iego; a daiąc kosztować poddanym swym wszelkiego, iakie mu okoliczności im ziednać szczęścia dozwalaią, pragnie Jego Cesar. Krolewska Mość uwiecznić panowania swego pamiątki. — W Petersburgu d. 29. Czerwca / 11. Lipca 1816 r.

(Podpisano) Ignacy Sobolewski.

Zgodna z Oryginałem

Radca Sekretarz Stanu Jenerał Brygady
(Podpisano) Kossecki.

Za Zgodność:
An. Karski.

## Rossya.

Rzeczywisty Kamerherr Piotr Xiążę Tiufiukin mianowany Marszałkiem dworu Jego Cesarskiey Mości, ze sprawowaniem razem dawnieyszych obowiązków Vice - Dyrektora teatralnych widowisk. — Translator Kollegium Państwa spraw zagranicznych Stanisław Hrabia Chołoniewski, mianowany Kamerjunkrem dworu Jego Cesarskiey Mości.

Taurydzkim Gubernatorem Cywilnym mianowany teraźnieyszy Gubernator Wileński rzeczywisty Radca Stanu Ławiński, a na iego mieysce Wileńskim Cywilnym Gubernatorem teraźnieyszy Gubernator Grodzieński rzeczywisty Radca Stanu Xiążę Drucki Lubecki; Grodzieńskim zaś Gubernatorem Cywilnym, były tamże Marszałek Guberski rzeczywisty Radca Stanu Stanisław Ursyn Niemcewicz.

Wileńskiego Vice-Gubernatora Radcę Kollegialnego Bobiatyńskiego rozkazano przyłączyć do Heroldyi, a na iego mieyscu bydź Sowietnikowi Kurlandzkiego Rządu Guberskiego Hrabiemu Platerowi Zybergowi.

---

### Urządzenia chłopów Estońskich.

*(Ciąg dalszy.)*

Dzieci przedślubne, a później za prawne uznane, równą z innemi część biorą. Dzieci Estonki bezmężney, są następcami macierzyńskiego tylko maiątku. Maiątek po zmarłych dzieciach, apada na ich rodziców. Po zmarłey żonie, mąż iest następcą całego iey maiątku, do weyścia w powtórne śluby. Oyciec, za życia dzieci, zabieraiący się do powtórnego małżeństwa, ma podzielić się z dziećmi z pierwszey żony, posagiem przez nią wniesionym, i niemoże wziąść ślubu, bez złożenia przed Sądem świadectwa od dzieci pełnoletnich, a od opiekunów małoletnich, o dopełnionym dziale. Po zmarłych bez testamentu, są następcami dzieci, a ieżli tych niema, wnuki, prawnuki i

)( 2

t. d. w dół; po bezżennym, i bezdzietnym, bierze oyciec, matka, dziad, babka i t. d. postępuiąc w górę. Wdowa bezdzietna, bierze z maiątku mężowskiego podwóyny wniosek; po bezdzietney żonie, mąż bierze połowę iey maiątku. W niedostatku następców z główney linii, przechodzi maiątek na krewnych z linii poboczney. Płeć męzka ma pierwszeństwo w następstwie przed płcią żeńską; w podziale gotowego grosza bierze dwie części, a żeńska iednę, i wtedy tylko bierze maiątek nieruchomy, kiedy niema następców męzkich, równego stopnia pokrewieństwa. W dzieleniu ziemi maią bydź części niemnieysze nad dwie beczki zasiewu zboża ozimego we trzech zmianach: starsi z męzkich następców, bliższymi są do wzięcia części ziemskiey, młodsi wynagradzaią się pieniędzmi. Jeżeliby o prawnych następcach wiadomości niebyło, a maiątek do 500 rubli był wartości, czyni się ogłoszenie we wszystkich kościołach gubernii Estońskiey, przez trzy dni-niedzielne, i w tygodniowych gazetach Rewalskich, z naznaczeniem terminu rok i 6 niedziel; ieżeli maiątek iest większy nad 500 rubli, ogłoszenie czyni się przez urzędy sądowe, i po trzy kroć we wszystkich gazetach Państwa Rossyyskiego, z terminem rok i 6 niedziel. Jeżeli nieznaydą się następcy, albo uznani będą za nieprawnych, maiątek dostanie się gminie, w którey zmarły był zapisany do rewizyi.

O następstwie przez testament. Chłop Estoński, niemaiący prawnych następców i dzieci z prawnego małżeństwa, przy zdrowym będąc rozumie, ma prawo przez testament naznaczyć następców podług upodobania. Żony, maiące dzieci, za życia męża, niemogą czynić testamentu, wyiąwszy co do ubiorów niewieścich, odzieży i gotowych pieniędzy w posagu przyniesionych, które mogą zapisać dla dzieci; po śmierci męża, może zapisywać swóy wniosek i spadek po mężu, komu się podoba, bez pokrzywdzenia iednak dzieci. Mąż także za życia żony umieraiąc, niemoże zapisywać posagu żony. Bezdzietne żony mogą przy śmierci posagiem swym rozrządzać; niezamężne zaś, ale wydzielone dziewki i wdowy bezdzietne, mogą rozrządzać maiątkiem tylko dorobkowym, ale nie rodowym. Rodzice niemogą przez testament dzieci usuwać od następstwa, albo, iedno wyposażać sowiciey, niż drugie; czwartą iednak część maiątku mogą zapisać, komu zechcą; w zdarzeniach przez prawo pozwolonych, usuwania prawnych następców od następstwa, i chłopi Estońscy mogą ich oddalać. Słowny testament iest ważny, ieżeli wolą swę umieraiący tłamaczy iasno i dokładnie, przy trzech, wiary godnych świadkach, z których dway koniecznie bydź maią z teyże, co i on gminy; ieżeli zaś umieraiący umiał pisać, testament słowny nie iest dostateczny, chybaby udowodniono, że iuż niemiał siły do pisania, kiedy czynił rozrządzenie. Testament na piśmie, powinien bydź podpisany przez czyniącego i trzech świadków. O woli rodziców, względem sposobu tylko, iak maią dzielić się dzieci, dość iest dwóch świadków, choćby nawet nim był pozostały mąż, lub żona, byleby ta wola nieprzechylała się na ich korzyść. Słowne oświadczenie woli testatora przed sądem, zapisuie się w księgach i w taiemnicy się utrzymuie. Testator w każdym czasie mocen iest wolą swę odmienić w obliczu Sądu lub świadków. Zapisy mogą bydź warunkowe, byleby te warunki niebyły niepodobne do uskutecznienia i przeciwne prawu. Jeżeliby warunkowych zapisów nieprzyiął ten, dla kogo one są uczynione, następstwo idzie za przepisem prawa. Małoletni, słabi, osoby nieprzytomnego rozumu, prawnie oddaleni od władania maiątkiem, lub którym zupełnie przez prawo odięty maiątek, niemogą czynić testamentu.

O zapisach darownych. Darować, lub przez testament w darze zapisać, można tylko część czwartą maiątku. Darowizny i zapisy darowne ważne są, uczynione przy dwoch świadkach, wiary godnych. Darowiznę może cofnąć sam daruiący, ale nie następcy; ieżeli daruiący na wzaiem otrzymał co w darze, cofaiąc dar własny, powinien wrócić na wzaiem dar sobie uczyniony. Mogą bydź darowizny pod warunkami, których biorący ieśli nie dopełnia, usuwa się od darowizny.

Księga II. Rozdział V. O umowach. §. 176—209. Chłopi Estońscy, i ko udarowani prawami wolności Obywatelskiey, maią tem samem wolność wchodzenia we wszelkie umowy, prawami w pożyciu towarzyskiem pozwolone, a w szczególności, wchodzić w służbę, brać i puszczać w dzierżawę, dawać i brać pełnomocnictwa, bydź poręcznikiem, kupować i przedawać, wydawać i brać obligi, zamieniać i dawać w zastaw, wchodzić w towarzystwa i kompanie, słowem, przyymować na siebie i wkładać na drugich wszelkie obowiązki, podług przepisów prawa. Jednakże, z bliższego względu na zatrudnienia ich stanu, prawo o umowach we dwóch zamyka się oddziałach: 1) o umowie służbowey; 2) o dzierżawie ziemi.

( *Dalszy ciąg nastąpi.* )